

บทบาทของการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น
ที่มีต่อการปลูกฝังความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี

นางสาวอนงค์ ประมุขกุล

006316

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๑๕

THE ROLE OF SOCIAL STUDIES TEACHING AT THE LOWER
ELEMENTARY LEVEL IN FORMING CONCEPTS OF CITIZENSHIP

Miss Anong Pranukhgul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master Education
Department of Elementary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1972

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น
 ที่มต่อการปลูกฝังความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี

ชื่อ นางสาวอนงค์ ประมุขกุล แผนกวิชา ประถมศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๑๔

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีสอนสังคมศึกษาที่ครูใช้ในการปลูกฝังความคิดรวบยอดของการเป็นพลเมืองดีในระดับประถมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในเรื่องการเป็นพลเมืองดี วิธีวิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์ครู ๒๐ คน และทดสอบนักเรียน ๕๐๐ คน จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ๓๐ โรงเรียน แบบทดสอบที่ใช้เป็นเครื่องมือมีความเชื่อมั่น .๗๔๘๒ จึงนำไปทดสอบนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) แล้วนำคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนแต่ละแห่งทั้ง ๓๐ โรงเรียนมาทดสอบความแตกต่างแต่ละคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' (The Scheffe' Test for all Possible Comparison) ปรากฏว่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนที่ ๓๐ ค่าที่สุด และแตกต่างจากโรงเรียนที่ ๑, ๒, ๘, ๑๐, ๑๑ และ ๑๔ รวม ๖ โรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ นอกนั้นไม่แตกต่างกัน จึงได้นำแบบสัมภาษณ์วิธีสอนของครูของโรงเรียนที่แตกต่างและไม่แตกต่างกันมาวิเคราะห์ โดยหาความถี่ของคะแนน (Tally) ปรากฏผลว่า วิธีสอนของ ๖ โรงเรียนแตกต่างจากโรงเรียนที่ ๓๐ ซึ่งเป็นวิธีที่ครูควรนำไปใช้ในการสอนเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี

ผลการวิจัย ปรากฏว่า วิธีสอนของ ๖ โรงเรียนแตกต่างจากโรงเรียนที่ ๓๐ ทั้งนี้ (๑) การบรรยาย ส่วนมากใช้วิธีอธิบายหรือบรรยายให้นักเรียนฟัง

อธิบายแล้วคั้งปัญหาตามตอบ อธิบายประกอบภาพ ประกอบการกระทำหรือสำนึก ประกอบหนังสือแบบเรียน อธิบายก่อนแล้วจึงให้นักเรียนอ่านหนังสือแบบเรียน ให้นักเรียนบรรยายประสบการณ์เดิมเพื่อเสริมบทเรียน และเล่านิทาน แต่โรงเรียนที่ ๓๐ ใช้วิธีเหล่านั้นน้อยกว่า (๒) การใช้แบบเรียน ครูทั้ง ๒ โรงเรียนส่วนมากใช้แบบเรียนหลายเล่มจากหลายสำนักพิมพ์ เลือกเรื่องที่สอนตามความเหมาะสมจากแบบเรียน ให้นักเรียนอ่านหนังสือแบบเรียนในชั้นเรียน เลือกเรื่องที่สอนเกี่ยวข้องกับวิชาอื่น โยงเนื้อเรื่องจากแบบเรียนมาสู่ประสบการณ์ของเด็ก ให้นักเรียนอ่านหนังสือประกอบ และอภิปรายข้อความในหนังสือแบบเรียน แต่โรงเรียนที่ ๓๐ ใช้วิธีเหล่านั้นน้อยกว่า (๓) การรู้จักคิดค้นคว้าหาความรู้ ครู ๒ โรงเรียนส่วนมากใช้วิธีให้แข่งขันตอบปัญหาความรู้รอบตัว แต่งมอรัคเสนอความรู้ใหม่ ๆ และวิธีการรายงานอย่างถูกต้อง ให้นักเรียนคนควาทำรายงาน ให้นักเรียนคนควาในห้องเรียนโดยครูเตรียมหนังสือให้ ฝึกการรวบรวมความรู้และเลือกประเด็นที่สำคัญ ให้นักเรียนรายงานการคนควา และให้นักเรียนประเมินผลการคนควาซึ่งกันและกัน แต่โรงเรียนที่ ๓๐ ใช้วิธีเหล่านั้นน้อยกว่า (๔) การเรียนจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน ครู ๒ โรงเรียนส่วนมากใช้วิธีให้นักเรียนเห็นตัวอย่างจากคนและเหตุการณ์จากข่าว รู้จักเลือกศึกษาข่าวที่สำคัญ รู้จักตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลจากข่าว รู้จักเปรียบเทียบแสดงความคิดเห็นจากข่าวและวิจารณ์ ให้นักเรียนอธิบายภาพและเหตุการณ์สำคัญจากข่าว ครูโยงเนื้อเรื่องจากข่าวมาสู่บทเรียน และใช้ข่าวประกอบการสอนในชั่วโมง แต่โรงเรียนที่ ๓๐ ใช้วิธีเหล่านั้นน้อยกว่า (๕) การแก้ปัญหา ครูทั้ง ๒ กลุ่มใช้แตกต่างกันเล็กน้อย ส่วนมากทำเป็นบางครั้งหรือไม่ทำเลยเหมือนกัน (๖) การใช้อุปกรณ์การสอน ครู ๒ โรงเรียนส่วนมากใช้แผนที่แผนผัง กราฟ สถิติ ภาพต่าง ๆ แผนภูมิ สรุปรูป ไขปริศนาคำแถบประโยค วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ แผนป้าย และป้ายประกาศต่าง ๆ เล่านิทาน ใช้หนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ ใช้เอกสาร จุดสาร วารสารต่าง ๆ แต่โรงเรียนที่ ๓๐ ใช้วิธีเหล่านั้นน้อยกว่า (๗) การฝึกทักษะทางสังคม ครู ๒ โรงเรียนส่วนมาก ให้นักเรียนฝึกทักษะและมารยาท ฝึกการแสดงความคิดเห็น ฝึกการอ่านแผนที่ กราฟ

สถิติ ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับตนเอง เกี่ยวกับผู้อื่น ใ้แสดงความคิดเห็น
 อย่างเสรี รู้จักวิจารณ์งานของตนเองและผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
 มีความกล้าที่จะแสดงออก มีโอกาสเล่น เรียน ทำงานเป็นหมู่ รู้จักเปรียบเทียบผลงาน
 ฝึกเขียนบันทึกประจำวัน รู้จักแบ่งเวลา มอบหมายงานให้รับผิดชอบ และวัดผลงานนั้น
 ให้นักเรียนวางข้อตกลงเรื่องความประพฤติและช่วยกันวัดผล หาทางปรับปรุงให้ดีขึ้น แต่
 โรงเรียนที่ ๓๐ ใช้วิธีเหล่านี้น้อยกว่า (๘) เรื่องการวัดผล ครูทั้ง ๒ กลุ่มใช้
 พอ ๆ กัน แต่ครู ๖ โรงเรียนใช้บ่อยมากเป็นประจำมากกว่าโรงเรียนที่ ๓๐ ซึ่งมัก
 ใช้ในระดับปานกลาง

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ ครู ผู้บริหาร ศึกษาวิเคราะห์ นำวิธีสอนที่ได้จากการ
 วิจัย ไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี และนำ
 ไปใช้ให้มากยิ่งขึ้น โดยนำไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ บุคคล สถานต่าง ๆ
 เช่น วัด สื่อมวลชน และ บ้าน ควรยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญและร่วมรับผิดชอบ
 ในการอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดีต่อไป.

Thesis Title: The Role of Social Studies Teaching at the Lower Elementary Level in Forming Concepts of Citizenship.

Name Miss Anong PramukhguI Department Elementary Education

Academic Year 1971

ABSTRACT

This thesis is intended for the studying of method of teaching Social Studies in forming concepts of citizenship at the lower Elementary school level in Nakorn Sawan Province. It will be useful for the improvement of teaching citizenship in Social Studies program. The method used in this thesis is derived from the interview of 60 teachers and testing of 500 students from a population of 30 schools. The test as equipment shows a reliability of .7452, then test with population of students and its results are analysed under a one way analysis of variance. The average scores of students in each of the 30 schools are then tested under the "Scheffé test for all possible comparison," with a result that the students' scores of the 30th school is the lowest and significantly differ from the group of 6 schools (1st, 2nd, 8th, 10th, 11th, and 14th school) at .50 . Others show no significant difference. The tally on the methods of teaching in schools with significant different and those with insignificant difference has been conducted and

concluded that the methods of teaching in the group of the above 6 schools should be an example for promoting better citizenship.

The results from this study indicated that the methods of teaching of 6 schools differ from the 30th school as follow.

1. The lecture, most of teachers use these following methods :- the teachers lecture and explain to students, ask questions, explain by pictures, demonstration, ask students to read the textbooks, let students describe their own experiences to serve the lesson and telling the stories. But the 30th school uses these methods lesser.

2. Using textbooks, most of teachers from six schools use these following methods :- using various textbooks from various publishers, choosing proper topics from textbooks, asking students to read in class, choosing related topics to other topics, relating details from textbooks to children's experience, asking students to read external reading and discuss from these books. But the 30th school uses these methods lesser.

3. Inquiry method, most of teachers from six schools use these following inquiry methods :- asking students to compete answering questions, present new knowledge on bulletin board, training the students on writing and presenting reports. and to evaluate their work of each other. But the 30th school uses these methods lesser.

4. Learning from current events, most of teachers from six schools use these following methods :- teaching and learning from current events, knowing how to compare and to criticize details from current events, asking students to explain pictures and important events from the newspapers, relating current events to academic contents.

5. Solving problems, the teachers in 2 groups slightly vary in using this method. Almost of the 2 group sometimes do or don't.

6. Using Audio visual aids, most of teachers from six schools use these following methods :- using maps, charts, graphs, pictures, cards, luxurious materials, bulletin boards, newspapers and magazines, reports, pamphlets and telling stories. But the 30th school uses these methods lesser.

7. Practicing social skills, most of the teachers from six schools use these following methods :- ask students to practice skills and behavior, practicing how to respect, practicing to read maps, charts and graphs, asking students, to tell their experience about themselves and the others, let them express their ideas freely, teaching them to express their ideas and evaluate each others, practicing of desired behaviors and discipline. But the 30th school uses these methods lesser.

8. The evaluation which these 2 groups use, is not different from each other but the teachers from six schools do more regularly often than the 30th school.

It is recommended that the result of this research be properly utilized by teachers, instructors, administrators and supervisors. The other institutions such as church, home, mass medias are important in forming concepts of citizenship.

กิติกรรมประกาศ

การเขียนวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ และคำแนะนำอย่างดียิ่ง จากรองศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุม การวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง วรรณสุต ได้ให้คำปรึกษาชี้แจง และแนะนำขอ คิดเห็นหลายประการเกี่ยวกับวิธีการทางสถิติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญ สุภาพ ได้กรุณา ให้คำปรึกษา ชี้แจง และคำแนะนำเกี่ยวกับคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองดี จึงขอขอบพระ คุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

อนึ่งในการทดลองใช้แบบทดสอบ ได้รับความร่วมมือจากคณะครูและนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดสุทัศน์ และโรงเรียนเทศบาลวัดควนแห ในการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ก่อนนำไปใช้ ได้รับความแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ๔ ท่าน คือ อาจารย์สายสวาท ชรรมาภิมุข อาจารย์ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล อาจารย์วารี ธีระจิต อาจารย์วิระวรรณ อามรคิษฐ์ และอาจารย์กรรณิการ์ มณีคิษฐ์ ในการสัมภาษณ์ครู และทดสอบนักเรียน ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากท่านศึกษาธิการจังหวัด แผนกศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ คณะครู นักเรียนจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ การเก็บรวบรวมข้อมูล อาจารย์ธีรเพ็ญ มากบุญ อาจารย์วิทยาลัยครูนครสวรรค์ ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในการสัมภาษณ์ ครู และทดสอบนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นผลสำเร็จ.

อนงค์ ประมุขกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ๖

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ๗

กิตติกรรมประกาศ ๘

รายการตารางประกอบ ๙

บทที่

๑. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ๑

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑๓

สมมุติฐานของการวิจัย ๑๓

ขอบเขตของการวิจัย ๑๓

ชอตกงเบืองตน ๑๔

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย ๑๔

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ๑๕

คำจำกัดความ ๑๕

๒. การค้นคว้าและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๑๗

๓. วิธีดำเนินงาน และวิธีรวบรวมข้อมูล ๓๒

 ตัวอย่างประชากร ๓๒

 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ๓๕

 การทดสอบเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการวิจัย ๓๖

 การเก็บและรวบรวมข้อมูล ๓๘

๔. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ๔๑

๕. สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ ๕๗

 ผลการวิจัย ๕๘

 อภิปรายผลการวิจัย ๕๘

 ขอเสนอแนะ ๕๘

บรรณานุกรม	๕๑
ภาคผนวก	๕๗
ประวัติการศึกษา	๑๒๖

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑. จำนวนครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๑๔ ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	๓๓
๒. คะแนนเฉลี่ยวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีและจำนวนนักเรียนจำแนกตามโรงเรียน	๔๒
๓. สรุปผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ทั้ง ๓๐ โรงเรียน (Summary : Analysis of Variance)	๔๓
๔. สรุปผลการวิเคราะห์แบบสัมพัทธ์ตอนที่ ๑ เกี่ยวกับตัวผู้สอน	๔๕
๕. วิธีสอนควยการบรรยายระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกัน	๔๖
๖. วิธีสอนควยการใ้แบบเรียนระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกัน	๔๘
๗. วิธีสอนควยการรู้จักคิดค้นคว้าหาความรู้ระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกัน .	๕๐
๘. วิธีสอนควยการ เรียนจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวันระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกัน	๕๒
๙. วิธีสอนควยการแก้ปัญหาระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกัน	๕๔
๑๐. วิธีสอนควยการ ใ้ช้อุปกรณ์ประกอบการสอนระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกัน	๕๕
๑๑. การฝึกทักษะทางสังคมระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกัน	๕๘
๑๒. การวัดผลระหว่างโรงเรียนที่แตกต่างกัน	๕๙
๑๓. วิธีสอนควยการบรรยายระหว่างโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน	๖๑
๑๔. วิธีสอนควยการใ้แบบเรียนระหว่างโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน	๖๓
๑๕. วิธีสอนควยการรู้จักคิดค้นคว้าหาความรู้ระหว่างโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน	๖๕
๑๖. วิธีสอนควยการ เรียนจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวันระหว่างโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน	๖๗

หน้า

๑๓.	วิธีสอนควยการแก้ปัญหาระหว่างโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน	๖๘
๑๔.	การใช้อุปกรณประกอบการสอนระหว่างโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน	๗๑
๑๕.	วิธีสอนควยการฝึกทักษะทางสังคมระหว่างโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน	๗๓
๒๐.	การวัดผลระหว่างโรงเรียนที่ไม่แตกต่างกัน	๗๕